

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 277/2014-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. apríla 2014 predbežne prerokoval sťažnosť P. K., zastúpeného advokátskou kanceláriou SKLEGAL s. r. o., Dvořákovo nábrežie 10, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Pavel Poliak, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 13 C 143/2013 z 13. decembra 2013, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. K. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. februára 2014 prostredníctvom telefaxu doručená sťažnosť P. K. (ďalej len „sťažovateľ“), doplnená písomným podaním doručeným 19. februára 2014, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 13 C 143/2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ v označenom konaní sp. zn. 13 C 143/2013 okresného súdu je v postavení žalobcu, pričom jeho pôvodný protinávrh v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C/47/2012 bol vylúčený na samostatné konanie. Sťažovateľ si v napadnutom konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 143/2013 uplatnil proti odporcovi sumu 1 060 392,65 € s príslušenstvom z titulu náhrady škody. Sťažovateľ v napadnutom konaní požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov z dôvodu nepriaznivých osobných a majetkových pomerov, o ktorom rozhodol okresný súd uznesením z 13. decembra 2013 tak, že sťažovateľovi priznal oslobodenie od súdnych poplatkov v rozsahu 97 %. V ten istý deň zároveň okresný súd napadnutým uznesením uložil sťažovateľovi, aby zložil preddavok na trovy konania v sume 53 019,60 €. Sťažovateľ sa proti uzneseniu o oslobodení od súdnych poplatkov neodvolal.

Sťažovateľ v sťažnosti predovšetkým uvádza:

„Sťažovateľ má preto za to, že Odporca si vydaním Uznesenia o čiastočnom oslobodení od súdnych poplatkov pripravil formálne predpoklady na vydanie Rozhodnutia. Priznaním oslobodenia od súdnych poplatkov v celom rozsahu, by nemohlo zo strany Odporcu dôjsť k vydaniu Rozhodnutia a Odporca by nebol v súlade s § 141a ods. 1 OSP oprávnený vydať Rozhodnutie, pretože bez existencie Uznesenia o čiastočnom oslobodení od súdnych poplatkov by neboli naplnené predpoklady § 141a OSP.

Skutočnosť, že Odporca Uznesením o čiastočnom oslobodení od súdnych poplatkov nepriznal Sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov v rozsahu 3 %, a v ten istý deň na základe tohto predpokladu vydal Rozhodnutie, predstavuje také konanie Odporcu, ktorým Odporca odňal Sťažovateľovi možnosť na nezákonnom a nestrannom súde uplatňovať si ochranu svojich práv a právom chránených záujmov.

Rozhodnutie neobsahuje odôvodnenie, z akých faktických okolností mal za preukázané, že existuje nutnosť zloženia preddavku na trovy konania, a nielenže neskúmal pre aký účel T. P. navrhoval zloženie preddavku na trovy konania v celkovej výške 53.019,60 EUR, ani samotný Odporca neuvádza žiadny účel, pre ktorý by mal byť predmetný preddavok zložený.

Odporca sa zároveň vôbec nevysporiadal a nezohľadnil majetkové pomery Sťažovateľa, ktoré boli dôvodom na vydanie Uznesenie o čiastočnom oslobodení od

súdnych poplatkov a oslobodenie od súdnych poplatkov v rozsahu 97 %, a ktoré majú podstatný vplyv na jemu uloženú povinnosť zložiť preddavok na trovy konania. Odporca vo veci formálno-právne rozhodol aplikujúc ustanovenie § 141a ods. 1 OSP, keďže Rozhodnutie je založené len na formálnych predpokladoch bez ohľadu na faktické okolnosti prípadu.

Podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky až faktickým (nie iba formálnym) preskúmaním predpokladov na strane dotknutého účastníka konania môže rezultovať záver o splnení predpokladov na uloženie povinností tomuto účastníkovi konania spočívajúcej v nutnosti zložiť preddavok na trovy konania, avšak pri rešpektovaní princípu proporcionality, ktorý vyžaduje, aby zásahy do majetkových práv účastníka konania boli minimalizované na najnižšiu možnú rozumnú mieru, ktorou by vždy mala byť odhadnutá výška budúceho priznaného nároku v rámci náhrady trov konania; nesmie byť teda len mechanickým určením do 5 % z predmetu konania.

Povinnosť zaplatiť preddavok na trovy konania vo výške 53.019,60 EUR, ktorý viac ako 3-násobne prevyšuje súdny poplatok v pôvodnej výške (16.596,50 EUR) a viac ako 106-násobne prevyšuje súdny poplatok po uznaní oslobodenia od súdnych poplatkov v rozsahu 97 % (497,50 EUR) a zároveň predstavuje sumu zodpovedajúcu odmene za 20 úkonov právnej pomoci, je neproporcionálna a arbitrárna.

Postup Odporcu je svojvoľný, arbitrárny a zjavne neodôvodnený, ale najmä v rozpore s ústavným právom Sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu, a na reálny prístup k nestrannému a nezávislému súdu za účelom ochrany svojich práv a právom chránených záujmov.

Odporca nebol schopný zaplatiť súdny poplatok vo výške 16.596,50 EUR a z toho dôvodu žiadal Odporcu o oslobodenie od súdnych poplatkov. O to viac nie je Odporca schopný zaplatiť preddavok na trovy konania vo výške 53.019,60 EUR, pričom v prípade ak si Sťažovateľ nesplní Odporcom uloženú povinnosť, Odporca je oprávnený konanie zastaviť.

Uznesením o čiastočnom oslobodení od súdnych poplatkov dal Odporca Sťažovateľovi síce možnosť uplatňovať si na nestrannom a nezávislom súde svoje práva a právom chránené záujmy, a to tak aby mu v dôsledku jeho nepriaznivej finančnej situácie nebola táto možnosť odňatá, avšak následne, po zabezpečení si formálnych predpokladov

na vydanie Rozhodnutia (a to neuznaním oslobodenia od súdnych poplatkov v rozsahu 3 %), mu Rozhodnutím túto možnosť odníme, keďže pod hrozbou zastavenia konania ho zaviazal na zaplatenie preddavku na trovy konania vo výške 53.019,60 EUR.“

Na základe uvedených sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo Sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu (článok 46 Ústavy Slovenskej republiky) bolo porušené rozhodnutím Okresného súdu Banská Bystrica č. k.: 13C/143/2013-155 zo dňa 13.12.2013.

2. Rozhodnutie Okresného súdu Banská Bystrica č. k.: 13C/143/2013-155, zo dňa 13.12.2013, sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky ukladá Okresnému súdu Banská Bystrica povinnosť uhradiť Sťažovateľovi trovy konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky do 7 dní odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.“

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej žiadal, aby ústavný súd predbežným opatrením odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia z dôvodov uvedených v sťažnosti.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd

právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Zo sťažnosti možno vyvodit', že jej podstatou je námietka sťažovateľa, podľa ktorej napadnutým uznesením okresného súdu došlo k neprípustnému zásahu do jeho základného práva na súdnu ochranu, a to konkrétne do jeho práva na prístup k súdu, keďže v zmysle § 141a ods. 1 poslednej vety zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) ak navrhovateľ (sťažovateľ, pozn.) preddavok v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku zastaví.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenejšej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05, II. ÚS 127/07).

Podľa § 141a ods. 1 OSP navrhovateľovi, u ktorého nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 v celom rozsahu a ktorý uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy prevyšujúcej 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, súd na návrh odporcu uloží, aby v lehote nie dlhšej ako 60 dní zložil preddavok na trovy konania. Na zloženie preddavku podľa prvej vety vyzve súd súčasne s uložením povinnosti navrhovateľovi v rovnakej lehote aj odporcu. Povinnosť zložiť preddavok na trovy konania nemá účastník, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní. Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví.

Podľa § 141a ods. 2 OSP výška preddavku podľa odseku 1 je päť percent z peňažnej sumy uplatňovanej navrhovateľom, pričom na príslušenstvo sa neprihliada.

Okresný súd je v zmysle uvedeného pri rozhodovaní o uložení povinnosti zložiť preddavok na trovy konania povinný vždy, keď odporca navrhne, aby súd uložil navrhovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, skúmať splnenie kumulatívne formulovaných zákonných predpokladov. Týmito predpokladmi sú výška žalovanej sumy a naplnenie podmienok na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Zo sťažovateľom predloženej fotokópie uznesenia okresného súdu vyplýva, že okresný súd sa oboma kumulatívne formulovanými zákonnými predpokladmi uloženia preddavku na trovy konania podrobne zaoberal.

Pokiaľ ide o určovanie výšky preddavku na trovy konania, okresný súd vychádzal z výšky žalovanej sumy uplatnenej sťažovateľom v žalobnom návrhu, pričom pri určovaní výšky preddavku na trovy konania postupoval v presne v matematicky konštruovaných intenciách § 141a OSP. Svoj postup podrobne a zrozumiteľne vysvetlil uvedením spôsobu výpočtu výšky preddavku v odôvodnení napadnutého uznesenia.

Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach už opakovane konštatoval, že základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní (II. ÚS 122/05, III. 591/2013). Podľa judikovaného názoru ústavného súdu „o ústavne významnej neprimeranosti pri právno-aplikačnej činnosti možno uvažovať len vtedy, ak aplikovaná právna norma dáva konajúcemu orgánu verejnej moci priestor na úvahu pri skúmaní splnenia podmienok hypotézy, dispozície alebo sankcie. Naopak, ak konajúci orgán verejnej moci nemá právnou normou vytvorený žiaden diskrečný priestor a pri zistení splnenia podmienok jej hypotézy je povinný vyvodit' jediný možný právny následok, potom možno hovoriť už len o neproporcionalite právnej úpravy tvoriacej právny základ na konanie orgánu verejnej moci, a nie o neproporcionalite aplikácie práva“ (uznesenie z 20. novembra 2012 vo veci sp. zn. III. ÚS 575/2012 uverejnené v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 80/2012).

Ak súd konajúci o návrhu na uloženie povinnosti navrhovateľovi zaplatiť preddavok na trovy konania zistí, že zákonné podmienky podľa § 141a ods. 1 OSP splnené boli, potom nemá priestor na úvahu o tom, v akej sume preddavok na trovy konania navrhovateľovi uloží. Podľa odseku 2 toho istého ustanovenia je povinný navrhovateľovi predpísať preddavok na trovy konania v sume päť percent z peňažnej sumy uplatňovanej navrhovateľom. Zákon konajúcemu súdu neumožňuje moderovať sumu preddavku.

Sťažovateľ namietajúci sumu uloženého preddavku na trovy konania vo svojej podstate namieta neprimeranosť zákonnej právnej regulácie preddavku na trovy konania, nie chýbajúcu proporcionalitu aplikácie § 141a OSP okresným súdom. V konaní o sťažnosti fyzickej osoby podľa čl. 127 ods. 1 ústavy však senát ústavného súdu nie je oprávnený preskúmať súlad právnych predpisov s ústavou, pretože takýto prieskum je vyhradený plénu ústavného súdu v konaní podľa čl. 125 ods. 1 ústavy. Ústavný súd už viackrát zdôraznil, že účel konania o súlade právnych predpisov nemožno dosiahnuť v inom type konania (napr. III. ÚS 18/02, III. ÚS 244/04, IV. ÚS 54/08). Argumentácia sťažovateľa o neprimeranosti výšky sumy uloženého preddavku na trovy konania v jeho prípade je preto nedôvodná.

Vo vzťahu k druhej kumulatívnej podmienke na uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania je okresný súd povinný posudzovať splnenie podmienok pre oslobodenie navrhovateľa od súdneho poplatku, a to v intenciách § 138 OSP, čo explicitne vyplýva z ustanovenia § 141a ods. 1 OSP. Aj v tomto prípade okresný súd postupoval v súlade s uvedenými procesnoprávnymi ustanoveniami, keďže sťažovateľ požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov pred vydaním napadnutého uznesenia. Okresný súd v tejto súvislosti vydal uznesenie, ktorým sťažovateľa oslobodil v 97 % miere od súdnych poplatkov. V nadväznosti na uznesenie o čiastočnom oslobodení od súdnych poplatkov okresný súd vzhľadom na návrh odporcu bol povinný rozhodnúť o uložení povinnosti podľa § 141a OSP.

O konaní v rozpore s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v súdnom konaní tak v posudzovanom prípade na prvý pohľad nemožno uvažovať. To vylučuje aj ústavne relevantnú súvislosť medzi základným právom sťažovateľa na súdnu ochranu a jeho právom na spravodlivé súdne konanie a rozhodnutím okresného súdu o sume uloženého preddavku na trovy konania. Ústavný súd v postupe a uznesení okresného súdu nezistil žiadne signály väd, ktoré by po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie boli spôsobilé viesť k vysloveniu porušenia označených práv sťažovateľa. Preto bolo potrebné sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá, ústavný súd o ďalších návrhoch sťažovateľa nerozhodoval.

Nad rámec odôvodnenia tohto rozhodnutia ústavný súd k okolnostiam prípadu uvádza, že proti uzneseniu okresného súdu o čiastočnom oslobodení od súdnych poplatkov, ktoré umožňovalo okresnému súdu aplikovať predmetnú právnu úpravu, teda uložiť povinnosť zložiť sťažovateľovi preddavok na trovy konania, mohol sťažovateľ podať odvolanie, ktorým mal možnosť eliminovať možnú aplikáciu predmetných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku dosiahnutím úplného oslobodenia od súdnych poplatkov, sťažovateľ nevyužil, hoci podľa zákona (Občianskeho súdneho poriadku) bolo proti uzneseniu o čiastočnom oslobodení sťažovateľa od súdneho poplatku prípustné

odvolanie. Navyše, podľa kópie predmetného uznesenia išlo o rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka, proti rozhodnutiu ktorého je vždy prípustné odvolanie. Tým, že sťažovateľ nevyužil jemu dostupný opravný prostriedok, ktorým mohol eliminovať účinky aplikácie ustanovení Občianskeho súdneho poriadku týkajúce sa povinnosti zložiť preddavok na trovy konania, sťažovateľova argumentácia stráca na relevancii. Navyše, ústavný súd zistil, že v čase predbežného prerokovania tejto sťažnosti bolo napadnuté konanie právoplatne zastavené 29. marca 2014 (teda ani proti tomuto rozhodnutiu okresného súdu sťažovateľ nepodal odvolanie, pozn.), a to jednak z dôvodu, že sťažovateľ nezaplatil vyrubený súdny poplatok v sume 497,90 € ani po písomnej výzve súdu, hoci bol poučený o následkoch nezaplatenie súdneho poplatku, a jednak z dôvodu, že odporca v napadnutom konaní na rozdiel od sťažovateľa zložil preddavok na trovy konania v určenej výške. Vzhľadom na uvedené procesné okolnosti a právoplatné zastavenie napadnutého konania ani prípadné vyhoviecie návrhu sťažovateľa ústavným súdom by nemalo žiaden relevantný význam pre sťažovateľa, pretože za žiadnych okolností by už nemohlo zvrátiť nepriaznivý výsledok napadnutého konania pre sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. apríla 2014